

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT 629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04 UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
ZESPÓŁ REALIZACJI 00 - 503 WARSZAWA
BADAŃ 621 - 07 - 57, 628 - 90 - 17 TELEFAX 629 - 40 - 89
INTERNET: <http://www.korpo.pol.pl/cbos> E-mail: cbos@pol.pl

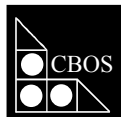
BS/56/56/98

OCENA FUNKCJONOWANIA PAŃSTWOWEJ I PRYWATNEJ SŁUŻBY ZDROWIA

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, KWIECIEŃ '98

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

OCENA FUNKCJONOWANIA PAŃSTWOWEJ I PRYWATNEJ SŁUŻBY ZDROWIA

- W porównaniu z listopadem '96 ogólne oceny funkcjonowania państwowej służby zdrowia się poprawiły (wzrost opinii pozytywnych o 15 punktów procentowych). Nadal jednak oceny negatywne (52%) przeważają nad pozytywnymi (41%).
- W stosunku do marca '96 więcej ankietowanych (wzrost z 53 do 57%) uważa, że co najmniej większość lekarzy bierze pieniądze i prezenty za opiekę i usługi medyczne, które oficjalnie są bezpłatne, ponadto prawie jedna piąta (18%) sądzi, że czyni tak mniej więcej połowa lekarzy. Zjawisko to, zdaniem badanych, jest mniej rozpowszechnione wśród pielęgniarek i niższego personelu medycznego.
- Większość ankietowanych (71%) uważa, że rząd nie stara się dostatecznie o to, by służba zdrowia dobrze funkcjonowała. Przeciwnego zdania jest zaledwie co piąty respondent (19%). W listopadzie '96 opinie w tym względzie były lepsze.
- Stosunek do akcji protestacyjnych pracowników służby zdrowia jest mniej przychylny niż w latach ubiegłych - obecnie prawie tyle samo ankietowanych je popiera (35%), co potępia (34%).
- Porównanie różnych aspektów funkcjonowania państwowej i prywatnej służby zdrowia wypada prawie pod wszystkimi względami na korzyść płatnych świadczeń medycznych. W ostatnich pięciu latach różnice pozytywnych opinii o obu sektorach usług się powiększyły. Mocną stroną publicznej służby zdrowia jest tylko bezpłatne leczenie, niewielu respondentów bowiem uważa, że ceny prywatnych usług są przystępne.
- Większość badanych radziłaby komuś z rodziny, kto poważnie zachorował, aby udał się do lekarza prywatnego (56%), a nie do państwowej przychodni (33%). W stosunku do marca '96 wzrósł (o 6 punktów) odsetek osób radzących korzystać z usług państwowej służby zdrowia, zmalał zaś (o 7 punktów) - polecających lekarza prywatnego.

Od wielu lat mówi się o pogarszającym się stanie państwowej służby zdrowia i konieczności zmiany zasad jej funkcjonowania. W naszych badaniach systematycznie poświęcaliśmy uwagę projektom reform w służbie zdrowia, różnego rodzaju jej problemom, protestom i strajkom pracowników, a przede wszystkim społecznej ocenie różnych aspektów działania opieki zdrowotnej. Przed zmianami, jakie przyniesie wprowadzenie ubezpieczeń zdrowotnych, warto się przyjrzeć, jak Polacy oceniają państwową służbę zdrowia, co sądzą o protestach jej pracowników oraz o działaniach rządu w tym zakresie, a także jak postrzegają bezpłatne świadczenia medyczne w porównaniu z rozwijającym się sektorem usług prywatnych¹. Obecny komunikat jest kolejną publikacją z serii opracowań poświęconych leczeniu się i usługom medycznym².

OPINIE O PAŃSTWOWEJ SŁUŻBIE ZDROWIA

Mimo trwającej od dłuższego czasu krytyki państwowej służby zdrowia i domagania się zmian w jej funkcjonowaniu, opinie o niej są obecnie lepsze niż półtora roku temu. Wprawdzie połowa ankietowanych (52%) źle ocenia funkcjonowanie publicznej służby zdrowia, ale jest to odsetek znacznie mniejszy (o 15 punktów) niż w listopadzie '96. Zarazem jednak niemal w takim samym stopniu zwiększyła się (z 28 do 41%) liczba osób zadowolonych z jej działania.

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (94) przeprowadzono w dniach 12-17 marca '98 na 1123-osobowej reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców kraju.

² W kwietniu '98 ukazały się komunikaty CBOS „Opinie o dostępie do usług medycznych” i „Leczenie się domowymi sposobami”.

Tabela 1

w procentach

Jak Pan(i) ogólnie ocenia funkcjonowanie państwowej służby zdrowia w Polsce?	Wskazania respondentów według terminów badań	
	XI '96	III '98
Zdecydowanie dobrze	2	2
Raczej dobrze	26	39
Raczej źle	36	42
Zdecydowanie źle	31	10
Trudno powiedzieć	5	7

Można przypuszczać, że w listopadzie '96 negatywne opinie o służbie zdrowia w jakiejś mierze wynikały z nasilenia akcji protestacyjnych lekarzy, które społeczeństwo popierało w większym stopniu, niż miało to miejsce wcześniej³, dzieląc opinie strajkujących na temat niedostatków występujących w służbie zdrowia. Jednak także bardziej szczegółowe oceny różnych aspektów działalności bezpłatnej opieki zdrowotnej są obecnie lepsze niż w latach poprzednich. Mamy więc do czynienia z zahamowaniem wieloletniego trendu stopniowego pogarszania się opinii o funkcjonowaniu państwowej służby zdrowia (zob. tabela 2).

Szczególnie duży wzrost odsetka pozytywnych ocen odnotowaliśmy w odniesieniu do takich aspektów funkcjonowania państwowej opieki zdrowotnej, jak: zapewnienie bezpłatnego leczenia i równości szans otrzymania pomocy medycznej, ale w stosunku do pozostałych także nastąpił znaczący wzrost odsetka opinii pozytywnych oraz odpowiadający temu spadek negatywnych. Być może wynika to z reakcji części społeczeństwa na rozwój dość drogich usług prywatnych - wielu ankietowanych⁴, których na nie nie stać, zaczyna doceniać bezpłatne świadczenia, mimo nieraz krytycznego nastawienia do nich. Nie można też wykluczyć pewnej poprawy funkcjonowania służby zdrowia, odczuwalnej dla pacjentów.

³ Por. komunikat CBOS „Stosunek społeczeństwa do protestów w służbie zdrowia”, grudzień '96.

⁴ Por. komunikat CBOS „Opinie o dostępie do usług medycznych”, kwiecień '98.

Tabela 2

w procentach

Czy zgadza się Pan(i) z następującymi opiniami dotyczącymi państwowej służby zdrowia ? Czy, Pana(i) zdaniem, można powiedzieć o państwowej służbie zdrowia, że:	Tak						Nie					
	III '93	VI '94	III '96	VIII '96	I '97	III '98	III '93	VI '94	III '96	VIII '96	I '97	III '98
- sprawnie funkcjonuje	43	36	30	25	30	38	52	60	64	69	66	57
- zatrudnia lekarzy o wysokich kwalifikacjach	71	68	61	63	61	65	18	22	26	22	26	22
- wykorzystuje nowoczesne metody leczenia	54	53	53	51	45	48	33	36	34	34	39	36
- zapewnia bezpłatne leczenie	51	38	35	31	32	46	46	58	59	65	64	48
- lekarze poświęcają pacjentom dużo uwagi	38	29	25	29	24	28	55	63	65	62	67	62
- każdy ma takie same szanse otrzymania pomocy medycznej	45	36	31	33	26	41	50	61	64	63	68	53
- pacjenci są traktowani z życzliwością i troską	46	38	34	40	37	41	42	52	53	48	51	45
- usługi medyczne są łatwo dostępne	56	50	45	42	37	44	38	45	48	54	55	49
- daje poczucie bezpieczeństwa	54	44	40	39	35	42	38	47	52	53	55	47
- zapewnia dobre warunki leczenia	-	-	-	-	-	32	-	-	-	-	-	56
- przestrzegane są zasady informowania pacjentów o wszystkich sprawach związanych z przebiegiem leczenia i pytania ich o zgodę	-	-	-	-	-	48	-	-	-	-	-	33
Pominięto „trudno powiedzieć”.												

Uwaga: w tabeli zsumowano odpowiedzi pozytywne „zdecydowanie tak” i „raczej tak” oraz negatywne „raczej nie” i „zdecydowanie nie”.

Polepszenie się opinii o funkcjonowaniu państwowej służby zdrowia nie jest jednak tak duże, by można było mówić o powrocie do względnie dobrych ocen z roku '93, kiedy to zaczęliśmy systematycznie prowadzić badania na ten temat. Trzeba też podkreślić, że tylko o kwalifikacjach lekarzy zatrudnionych w publicznej służbie zdrowia (zawsze najlepiej je oceniano) pozytywne opinie wyraża większość ankietowanych. Do najgorzej ocenianych spraw należą: poświęcanie pacjentom uwagi (62% opinii negatywnych), sprawność funkcjonowania i zapewnienie dobrych warunków leczenia (odpowiednio 57 i 56%).

Najbardziej krytyczni w ocenie państwowej służby zdrowia są prywatni przedsiębiorcy (75%) i respondenci z wyższym wykształceniem (70%). Im niższy poziom wykształcenia badanych, tym częstsze są opinie pozytywne. Odpowiednio też odsetek ocen negatywnych wzrasta wraz z oceną własnych warunków materialnych i wielkością miejsca zamieszkania (zob. tabele aneksowe).

Pozytywne opinie natomiast najczęściej wyrażają bezrobotni (58%), rolnicy (51%), renciści (50%) i emeryci (47%), gospodynie domowe (43%) i robotnicy niewykwalifikowani (41%), osoby z wykształceniem podstawowym (54%) i zasadniczym zawodowym (47%).

Szczegółowe oceny poszczególnych aspektów funkcjonowania publicznej służby zdrowia są podobnie społecznie zróżnicowane. Z analizy danych wynika, że ankietowani z wykształceniem średnim i wyższym, osiągający wysokie dochody na osobę, żyjący w dobrych warunkach materialnych częściej niż pozostali wyrażają opinie negatywne, podczas gdy respondenci z wykształceniem podstawowym i zasadniczym zawodowym oraz przedstawiciele wymienionych wyżej grup społeczno-zawodowych na ogół częściej niż inni pozytywnie oceniają różne aspekty jej funkcjonowania. Wyjątkiem są jednak opinie o kwalifikacjach lekarzy. Oceny te nie są tak zróżnicowane społecznie, a pozytywnymi opiniami na ten temat - obok rencistów (71%) i emerytów (69%) - wyróżniają się przedstawiciele kadry kierowniczej i inteligencji (68%).

To, czy w półroczu poprzedzającym badanie ankietowani leczyli się w państwowej przychodni czy też nie, w niewielkim tylko stopniu wpływa na ich ogólną opinię o funkcjonowaniu służby zdrowia. Dobre zdanie o niej nieco częściej mają osoby leczące się w placówkach publicznych niż nie korzystające w tym czasie z takich usług. Bardziej pozytywny wpływ na opinie w tym względzie ma leczenie się w szpitalu (różnica 14 punktów). Na oceny wpływa też leczenie się prywatnie - państwową służbę zdrowia dobrze ocenia tylko 26% osób korzystających z odpłatnych usług lekarskich oraz 45% ankietowanych, którzy w tym czasie nie leczyli się prywatnie. Podobnie różnicuje opinie korzystanie z usług prywatnego czy spółdzielczego stomatologa.

SZARA STREFA W PUBLICZNEJ SŁUŻBIE ZDROWIA

Leczenie się w placówkach państwowej służby zdrowia coraz częściej kojarzy się z koniecznością płacenia za teoretycznie bezpłatne świadczenia. Uzyskanie odpowiedniej opieki, specjalistycznych usług, trudno dostępnych badań czy zabiegów, na które trzeba byłoby długo czekać w kolejce, nieraz wiąże się z dawaniem prezentów i pieniędzy. W odczuciu społecznym jest to niemal powszechne zjawisko i pod tym względem nic się nie zmieniło w ostatnich latach.

Tabela 3

w procentach

Jaka część ... , Pana(i) zdaniem, bierze pieniądze i prezenty za opiekę i usługi medyczne, które oficjalnie są bezpłatne?	Nikt		Tylko nieliczni		Mniej więcej połowa		Większość		Wszyscy		Trudno powiedzieć	
	III '96	III '98	III '96	III '98	III '96	III '98	III '96	III '98	III '96	III '98	III '96	III '98
- lekarzy	2	1	15	13	16	18	40	46	13	11	15	11
- pielęgniarek	5	6	23	22	15	21	29	26	11	9	18	16
- niższego personelu medycznego	15	16	26	29	10	11	16	16	9	7	24	22

Ponad połowa ankietowanych (57%) uważa, że pieniądze i prezenty bierze co najmniej większość lekarzy, a blisko jedna piąta (18%) sądzi, że czyni tak mniej więcej połowa. Opinie negujące występowanie tego zjawiska na szerszą skalę są względnie rzadkie (14%).

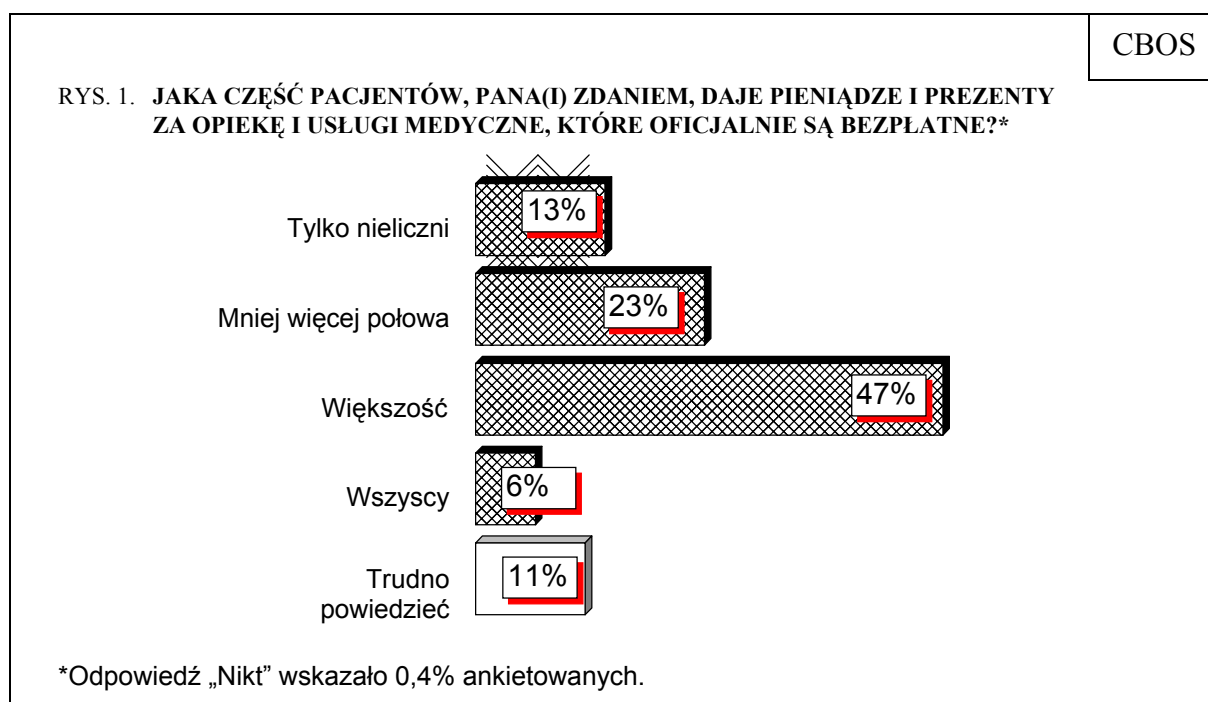
Lepiej pod tym względem oceniane są pielęgniarki, co częściowo tłumaczy znacznie lepszą - w porównaniu z lekarzami - opinię o ich uczciwości i rzetelności zawodowej, jaką uzyskaliśmy w naszych wcześniejszych badaniach⁵, w sumie jednak 56% ankietowanych uważa, że co najmniej połowa pielęgniarek bierze pieniądze za usługi medyczne, które są bezpłatne.

Zdaniem badanych, korzyści z obecnego stanu rzeczy w służbie zdrowia najrzadziej czerpie niższy personel medyczny. O tym, że co najmniej połowa jego przedstawicieli bierze pieniądze i prezenty, przekonana jest jedna trzecia respondentów (34%).

⁵ Por. komunikat CBOS „Uczciwość i rzetelność zawodowa”, styczeń '98.

Warto podkreślić, że opinie o skali szarej strefy są w istotny sposób powiązane z ogólnymi ocenami funkcjonowania państwowej służby zdrowia. Prawie dwie trzecie ankietowanych (64%), którzy sądzą, iż co najmniej większość lekarzy bierze prezenty i pieniądze, uważa zarazem, że służba zdrowia źle funkcjonuje. Opinię tę podziela 44% osób, które uważają, że prezenty bierze mniej więcej połowa lekarzy i 27% badanych negujących powszechność tego zjawiska (nikt nie bierze lub tylko nieliczni)⁶. Wśród tych ostatnich zdecydowanie przeważają pozytywne oceny funkcjonowania służby zdrowia (68%). Podobna zależność, ale nieco słabsza, dotyczy też opinii o pielęgniarzach i niższym personelu medycznym oraz ocen funkcjonowania państwowej służby zdrowia.

Szara strefa może istnieć, oczywiście, jedynie przy współudziale samych pacjentów, nic więc dziwnego, że - podobnie jak w przypadku lekarzy - trzy czwarte ankietowanych (76%) jest przekonanych, iż co najmniej połowa lub więcej pacjentów płaci za usługi medyczne lub w inny sposób wyraża wdzięczność za opiekę.

⁶ Współczynnik V Cramera = 0,25.

Przekonanie, że co najmniej większość lekarzy bierze pieniądze i prezenty, jest tym częstsze, im młodszy wiek ankietowanych. Wydaje się, że takie opinie o lekarzach wśród młodszych badanych często mogą mieć charakter stereotypu, ugruntowanego w świadomości społecznej. Są one nieco częstsze w miastach niż na wsi. Szczególnie często występują wśród uczniów i studentów, prywatnych przedsiębiorców (bardzo negatywnie nastawionych do państwowej służby zdrowia), robotników niewykwalifikowanych, pracowników fizyczno-umysłowych oraz pracowników umysłowych niższego szczebla, a także wśród ankietowanych z wykształceniem średnim. Najrzadziej natomiast spotykamy je wśród starszych respondentów (w wieku 55 lat i więcej), rencistów i emerytów, gospodyń domowych oraz badanych z wykształceniem podstawowym, którzy jednak częściej niż inni nie mają zdania w tej sprawie. Osoby te - podobnie jak respondenci z wykształceniem zasadniczym zawodowym - nieco częściej wyrażają pozytywną opinię o lekarzach uważając, że tylko nieliczni spośród nich biorą pieniądze i prezenty lub nikt. Ankietowani z wyższym wykształceniem, przedstawiciele kadry kierowniczej i inteligencji relatywnie częściej niż inne kategorie badanych uważają, że negatywne zjawisko opłat lub prezentów dotyczy jedynie połowy lekarzy.

Podobne różnice opinii, choć mniej wyraźne, występują w odniesieniu do brania pieniędzy i prezentów przez pielęgniarki (z wyjątkiem bardziej pozytywnych opinii w tym względzie pracowników umysłowych niższego szczebla) oraz niższy personel medyczny. Pozytywnymi opiniami o pielęgniarkach wyróżniają się też rolnicy oraz renciści (znacznie częściej niż w przypadku opinii o lekarzach). Rolnicy najczęściej uważają, że niższy personel medyczny prawie wcale nie bierze łapówek, jednak rolnicy, jak wynika z naszych danych, należą do kategorii badanych względnie rzadko korzystających ze świadczeń państwowej służby zdrowia.

Także w przypadku opinii o niemal powszechnym zjawisku dawania prezentów i pieniędzy przez pacjentów występują analogiczne zależności od cech społeczno-demograficznych badanych: im są oni młodszy, tym częściej uważają, że większość lub wszyscy pacjenci „odwdzięczają się” za opiekę i świadczenia, częściej też taką opinię wyrażają mieszkańcy miast, szczególnie największych. Znacznie bardziej jednak opinie w tej sprawie zależą od wykształcenia - im ono wyższe, tym większy odsetek badanych uważa, że większość lub wszyscy pacjenci dają prezenty i pieniądze, a wyróżniają się taką skrajną opinią

przedstawiciele kadry kierowniczej i inteligencji, pracowników umysłowych niższego szczebla oraz prywatnych przedsiębiorców (zob. tabele aneksowe). Przekonanie o marginalności zjawiska (nikt nie daje lub tylko nieliczni) najczęściej występuje natomiast wśród rolników i robotników niewykwalifikowanych, bezrobotnych, rencistów i emerytów.

OPINIE O WYSIŁKACH RZĄDU

Zdecydowana większość ankietowanych (71%) uważa, że rząd nie stara się dostatecznie o to, by służba zdrowia dobrze funkcjonowała. Przeciwnego zdania jest zaledwie co piąty respondent (19%). Porównanie opinii o staraniach obecnego rządu z ocenami jego poprzednika wypada na niekorzyść obecnego gabinetu.

Tabela 4

w procentach

Czy, Pana(i) zdaniem, rząd dostatecznie stara się o to, by służba zdrowia dobrze funkcjonowała?	Wskazania respondentów według terminów badań	
	XI '96	III '98
Zdecydowanie tak	2	2
Raczej tak	23	17
Raczej nie	42	47
Zdecydowanie nie	21	24
Trudno powiedzieć	12	10

Należy jednak zaznaczyć, że w listopadzie '96 wyrażano opinie w okresie nasilenia się konfliktu między rządem a samorządem lekarskim oraz związkami zawodowymi pracowników służby zdrowia - w czasie toczących się negocjacji, co mogło sprzyjać postrzeganiu, że ówczesny rząd stara się coś zrobić.

Jeśli uzyskane wyniki potraktować jako społeczną ocenę zamierzeń i działań obecnego gabinetu rządowego, to tak znaczny odsetek ocen negatywnych może po części wynikać z rozbudzonych przedwyborczych nadziei oraz długiego już wyczekiwania zmian na lepsze. Nikła też może być wiedza o zamierzeniach obecnego rządu, dotyczących publicznej służby zdrowia i ich ewentualnych pozytywnych skutkach.

Negatywna ocena funkcjonowania państwowej służby zdrowia silnie, oczywiście, sprzyja opiniom, że rząd nie stara się dostatecznie o dobre jej funkcjonowanie (85%); wśród osób pozytywnie oceniających służbę zdrowia odsetek badanych wyrażających negatywną opinię o staraniach rządu jest znacznie niższy (59%)⁷. Również poparcie dla strajków i protestów organizowanych przez pracowników służby zdrowia sprzyja opinii o niedostatecznych wysiłkach rządu (82%), podczas gdy odsetki osób obojętnych wobec protestów i przeciwnych im, które negatywnie oceniają działalność rządu w tej dziedzinie, są niższe (odpowiednio 70 i 67%).

Istotnym czynnikiem wpływającym na opinię o wysiłkach rządu jest też - podobnie jak w roku '96 - stosunek do obecnego gabinetu i orientacja polityczna badanych. Poglądy prawicowe sprzyjają pozytywnej ocenie poczynań rządu (poprzednio, oczywiście, pozytywnym ocenom sprzyjały poglądy lewicowe)⁸, a wśród zwolenników rządu jest dwa razy więcej pozytywnych opinii o jego działaniach w tej dziedzinie (24%) niż wśród jego przeciwników (11%).

Zarazem im wyższe wykształcenie ankietowanych, tym częstszy jest krytycyzm w ocenie poczynań rządu - wyróżniają się nim pracownicy umysłowi niższego szczebla oraz kadra kierownicza i inteligencja, natomiast mieszkańcy wsi, rolnicy, pracownicy fizyczno-umysłowi oraz niepracujący: emeryci, renciści, gospodynie domowe i bezrobotni częściej niż inni sądzą, że rząd stara się o to, by służba zdrowia dobrze funkcjonowała.

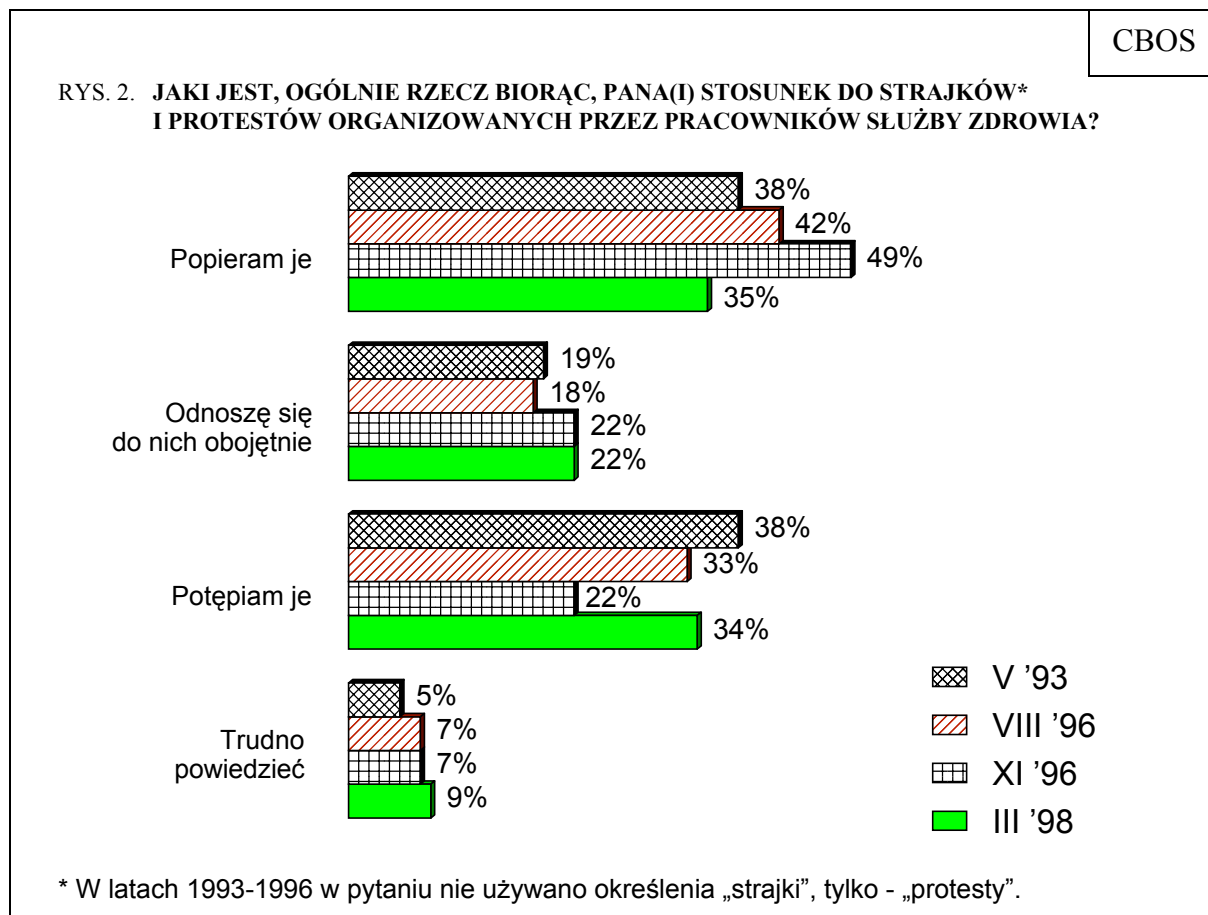
Negatywne opinie o staraniach rządu są też powiązane z przekonaniem dotyczącym występowania w służbie zdrowia zjawiska korupcji, podobnie jak w przypadku ogólnych ocen funkcjonowania służby zdrowia. Na przykład wśród respondentów przekonanych o powszechności brania pieniędzy i prezentów przez lekarzy zaledwie 14% pozytywnie ocenia wysiłki rządu, natomiast 81% wyraża opinię negatywną. Wśród pozostałych ankietowanych, którzy sądzą, że prezenty bierze mniej więcej połowa lekarzy lub tylko nieliczni bądź nikt, pozytywne opinie o działalności rządu w tej dziedzinie są częstsze (odpowiednio 27 i 22%).

⁷ Współczynnik V Cramera = 0,29.

⁸ Por. komunikat CBOS „Stosunek społeczeństwa do protestów w służbie zdrowia”, cyt. wyd.

STOSUNEK DO PROTESTÓW PRACOWNIKÓW SŁUŻBY ZDROWIA

Wprawdzie obecnie nie występuje nasilenie demonstracji czy strajków, ale nie wygasły akcje protestacyjne pracowników służby zdrowia. Społeczne poparcie dla nich jest jednak wyraźnie mniejsze niż półtora roku temu⁹. W marcu mniej więcej tyle samo ankietowanych popierało je (35%), co było przeciwnego zdania (34%).

Ogólne oceny funkcjonowania publicznej służby zdrowia w pewnym stopniu wpływają na poparcie protestów i strajków jej pracowników - potępieniu takich protestów częściej sprzyjają negatywne oceny służby zdrowia (39%) niż pozytywne (30%), te ostatnie zaś współwystępują z poparciem dla akcji protestacyjnych częściej niż oceny negatywne (odpowiednio 39 i 33%).

⁹ Także strajki lekarzy anestezjologów cieszyły się w listopadzie '97 większym poparciem, ale na początku roku '97 tylko jedna czwarta badanych akceptowała protesty ogółu lekarzy. Por. komunikat CBOS „Strajki anestezjologów w opinii społecznej”, grudzień '97.

Wyraźny wpływ mają też opinie o powszechności występowania szarej strefy - przeciwników strajków i protestów jest więcej wśród osób, które uważają, że co najmniej większość lekarzy bierze pieniądze i prezenty (38%), niż wśród sądzących, iż czyni tak tylko połowa lekarzy (28%) lub nieliczni czy nikt (26%).

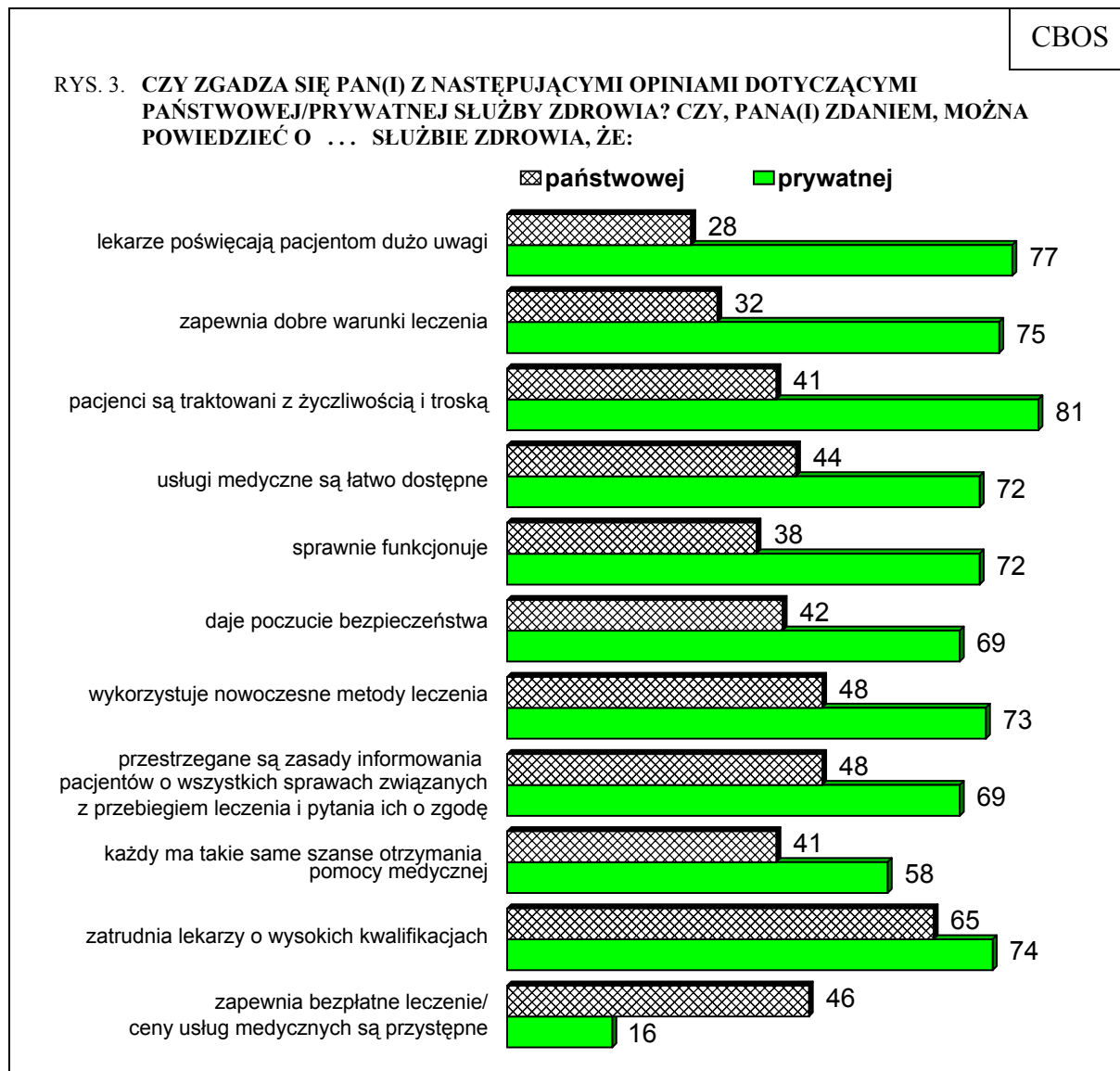
Strajkom i protestom przeciwni są zwłaszcza respondenci w wieku 55 lat i więcej, ceniący zapewne brak konfliktów i spokój społeczny, renciści i emeryci oraz osoby źle oceniające własne warunki materialne, a także - częściej niż inni - prywatni przedsiębiorcy (zob. tabele aneksowe).

Poparcie dla akcji protestacyjnych pracowników służby zdrowia jest natomiast tym częstsze, im wyższy poziom wykształcenia badanych, im większa miejscowość, w której mieszkają, i lepsza ocena własnych warunków materialnych. Poziomem poparcia wyróżniają się pracownicy sfery budżetowej (53%), przedstawiciele kadry kierowniczej i inteligencji (51%), w mniejszym stopniu zaś pracownicy umysłowi niższego szczebla i fizyczno-umysłowi (45%) oraz uczniowie i studenci (46%).

PORÓWNANIE OCEN FUNKCJONOWANIA PRYWATNEJ I PAŃSTWOWEJ SŁUŻBY ZDROWIA

Ankietowani uważają, że prywatna służba zdrowia jest lepsza niż państwowa. Funkcjonowanie prywatnych i państwowych usług medycznych oceniano ze względu na te same cechy, z jednym wyjątkiem - pytanie o bezpłatne leczenie zostało zastąpione sformułowaniem mówiącym o „przystępnych cenach”. Ten aspekt funkcjonowania państwowej służby zdrowia jest w opinii badanych jedyną jej mocną stroną. Obecnie, tak jak przed pięcioma laty, znacznie więcej osób podziela pogląd, że publiczna służba zdrowia zapewnia bezpłatne leczenie, niż uważa, że ceny prywatnych usług medycznych są przystępne. Pod wszystkimi innymi względami odsetki pozytywnych opinii o lecznictwie prywatnym są znacznie wyższe niż o państwowej służbie zdrowia.

ODSETKI ODPOWIEDZI TWIERDZĄCYCH

Największe różnice opinii o państwowych i prywatnych usługach medycznych dotyczą poświęcania pacjentom uwagi, zapewnienia dobrych warunków leczenia, traktowania pacjentów z życzliwością i troską, dostępności usług i sprawności funkcjonowania, najmniejsze zaś - kwalifikacji lekarzy. Jak wcześniej wspomnieliśmy, tylko w przypadku kwestii bezpłatnych usług i przystępności cen publiczna służba zdrowia zdecydowanie góruje nad prywatną.

Podobnie było w marcu '93, ale różnice między pozytywnymi opiniami o obu sektorach systemu opieki zdrowotnej w ciągu ostatnich pięciu lat zwiększyły się w odniesieniu do wszystkich ocenianych spraw (zob. tabela 5). Szczególnie wzrosła różnica w ocenie dostępności usług (aż o 16 punktów procentowych), co zapewne wynika zarówno

z rozwoju usług prywatnych, jak i z tego, że obecnie więcej osób może sobie pozwolić na korzystanie z nich w razie potrzeby. Znacznie zwiększyły się także różnice w odniesieniu do zapewnienia poczucia bezpieczeństwa, poświęcania pacjentom uwagi oraz równości szans otrzymania pomocy medycznej. Natomiast w kwestii bezpłatności leczenia i przystępności cen przewaga pozytywnych opinii o państwowych usługach się zmniejszyła. Niewielki spadek (w granicach błędu statystycznego) pozytywnych ocen prywatnej służby zdrowia dotyczy sprawności funkcjonowania, wykorzystywania nowoczesnych metod leczenia oraz traktowania pacjentów z życzliwością i troską.

Tabela 5

w procentach

Czy zgadza się Pan(i) z następującymi opiniami dotyczącymi państwowej/prywatnej służby zdrowia? Czy, Pana(i) zdaniem, można powiedzieć o państwowej/prywatnej służbie zdrowia, że:	Państwowa				Prywatna			
	Tak		Nie		Tak		Nie	
	III '93	III '98	III '93	III '98	III '93	III '98	III '93	III '98
- sprawnie funkcjonuje	43	38	52	57	74	72	5	4
- zatrudnia lekarzy o wysokich kwalifikacjach	71	65	18	22	76	74	6	4
- wykorzystuje nowoczesne metody leczenia	54	48	33	36	76	73	6	4
- zapewnia bezpłatne leczenie	51	46	46	48				
- ceny usług medycznych są przystępne					16	16	68	66
- lekarze poświęcają pacjentom dużo uwagi	38	28	55	62	78	77	7	5
- każdy ma takie same szanse otrzymania pomocy medycznej	45	41	50	53	55	58	35	27
- pacjenci są traktowani z życzliwością i troską	46	41	42	45	84	81	3	3
- usługi medyczne są łatwo dostępne	56	44	38	49	68	72	17	12
- daje poczucie bezpieczeństwa	54	42	38	47	70	69	10	8
- zapewnia dobre warunki leczenia	-	32	-	56	-	75	-	5
- przestrzegane są zasady informowania pacjentów o wszystkich sprawach związanych z przebiegiem leczenia i pytania ich o zgodę	-	48	-	33	-	69	-	4
Pominięto „trudno powiedzieć”.								

Uwaga: w tabeli zsumowano odpowiedzi pozytywne „zdecydowanie tak” i „raczej tak” oraz negatywne „raczej nie” i „zdecydowanie nie”.

Do zestawu ocenianych aspektów funkcjonowania służby zdrowia dołączyliśmy w tym roku kwestię warunków leczenia oraz sprawę przestrzegania praw pacjenta. W obu wypadkach zaznaczyła się bardzo duża przewaga pozytywnych opinii na korzyść prywatnej służby zdrowia.

Wielu ankietowanym trudno było udzielić odpowiedzi na pytanie dotyczące praw pacjenta - informowania o sprawach związanych z leczeniem i pytania o zgodę; nie jest to też kwestia, której wszyscy są świadomi (19% respondentów nie potrafiło wyrazić opinii o państwowej służbie zdrowia i 27% - o prywatnej). Należy dodać, że we wszystkich ocenianych sprawach odsetki osób nie mających zdania są wyższe w przypadku usług prywatnych (co najmniej 15%), gdyż więcej ankietowanych nie styka się z nimi.

W przypadku świadczeń publicznej służby zdrowia najmniej kłopotów mieli badani z oceną sprawności działania, bezpłatności leczenia, szans otrzymania pomocy medycznej i dostępności usług (6-7% nie miało zdania), a w przypadku usług prywatnych - również szans otrzymania pomocy, dostępności usług i przystępności cen oraz traktowania pacjentów z życzliwością i troską (odpowiednio 15-18%).

O tym, jak społecznie zróżnicowane są opinie o różnych aspektach funkcjonowania państwowej służby zdrowia, była mowa wcześniej. Natomiast jeśli chodzi o prywatne usługi medyczne, to z analizy danych wynika, że pozytywne opinie są na ogół tym częstsze, im młodszy wiek ankietowanych (z wyjątkiem cen usług), znacznie częstsze są wśród mieszkańców miast niż wsi, częściej niż inni wyrażają je badani dobrze oceniający warunki materialne swoich gospodarstw domowych, czasem nawet opinie w tym względzie wyraźnie częściej zależą od poziomu warunków materialnych (przy ocenie sprawności funkcjonowania, przystępności cen, poświęcania pacjentom uwagi i równości szans otrzymania pomocy). Istotnym czynnikiem jest również wykształcenie. Respondenci z wykształceniem podstawowym - we wszystkich przypadkach, z wyjątkiem przystępności cen - rzadziej niż pozostali wyrażają pozytywne opinie o prywatnej służbie zdrowia. W niektórych sprawach zależność między wykształceniem badanych a opiniami o różnych aspektach świadczeń ma charakter prostej zależności - im ono wyższe, tym częstsze pozytywne oceny prywatnych usług, szczególnie zaś sprawności funkcjonowania, dostępności usług, jednakowych szans otrzymania pomocy oraz traktowania pacjentów z życzliwością i troską. Natomiast opinie o przystępności cen usług prywatnych są wyraźnie częstsze tylko wśród respondentów z wyższym wykształceniem (25% wobec 14-15% wśród pozostałych ankietowanych).

To, że pewne kategorie badanych rzadziej wyrażają pozytywne opinie, nie oznacza jednak, że do wielu spraw częściej mają stosunek krytyczny. Mieszkańcy wsi, respondenci z wykształceniem podstawowym czy znajdujący się w złej sytuacji materialnej znacznie częściej niż inni nie mają zdania w danej kwestii (odsetki wynoszą 23-40%) i na ogół nie wyróżniają się większym krytycyzmem. Wyraźnie częściej natomiast negatywne opinie wyrażają respondenci z wyższym wykształceniem, którzy są bardziej krytyczni w stosunku do lecznictwa prywatnego czy też mają większe oczekiwania; szczególnie dotyczy to sprawności funkcjonowania, nowoczesności metod leczenia i zapewnienia poczucia bezpieczeństwa.

Porównując zróżnicowanie społecznych opinii o państwowej i prywatnej służbie zdrowia można powiedzieć, że im wyższa pozycja społeczna badanych (wykształcenie, sytuacja materialna), tym częściej negatywnie oceniają oni publiczną służbę zdrowia, a pozytywnie - lecznictwo prywatne.

Przeprowadzona analiza czynnikowa wykazała też, że opinie respondentów o państwowej i prywatnej służbie zdrowia stanowią dwa odrębne i spójne wewnętrznie zespoły ocen. Wśród opinii o państwowej służbie zdrowia oceny kwalifikacji lekarzy i nowoczesności stosowanych metod podlegają również wpływom drugiego czynnika - przypuszczalnie wykształcenia i wiedzy badanych, jednak skorelowanego z pozostałymi opiniami. W odniesieniu do usług prywatnych natomiast wpływom drugiego czynnika podlegają opinie o przystępności cen i jednakowych szansach otrzymania pomocy, słabo powiązane z pozostałymi. Dodać też należy, że istnieje silny związek szczegółowych ocen różnych aspektów działania publicznej służby zdrowia zarówno z ogólną oceną jej funkcjonowania, jak i z opinią ankietowanych o łatwości dostępu do lekarza państwowej służby zdrowia w przypadku choroby¹⁰. Natomiast w odniesieniu do usług prywatnych występuje pozytywne powiązanie szczegółowych ocen z faktem korzystania z takich usług w półroczu poprzedzającym badanie oraz z przekonaniem, że w razie potrzeby stać byłoby respondenta na skorzystanie ze świadczeń odpłatnych.

¹⁰ Por. komunikat CBOS „Opinie o dostępie do usług medycznych”, cyt. wyd.

W świetle zalet, jakie w świadomości społecznej ma leczenie prywatne, nie dziwi fakt, że w stosunku do marca '96 znacznie więcej ankietowanych radziłoby komuś z rodziny, aby w razie potrzeby leczył się prywatnie, a nie w państwowej przychodni. Dość zaskakujący natomiast jest spadek odsetka respondentów polecających lekarza prywatnego i odpowiadający temu wzrost liczby osób radzących korzystać z usług państwowej przychodni.

Tabela 6

w procentach

Czy gdyby ktoś z Pana(i) rodziny poważnie zachorował, to radził(a)by mu Pan(i) udać się:	Wskazania respondentów według terminów badań			
	III '93	VI '94	III '96	III '98
- do lekarza w państwowej przychodni	36	37	27	33
- do lekarza prywatnego	50	55	63	56
Trudno powiedzieć	14	8	10	11

Lekarza w państwowej przychodni częściej polecaliby mężczyźni niż kobiety, znacznie też częściej starsi respondenci i w średnim wieku niż młodszy, ponadto - częściej niż inni - mieszkańcy wsi, badani z wykształceniem podstawowym i zasadniczym zawodowym, osiągający niskie dochody, rolnicy, emeryci i renciści (zob. tabele aneksowe). Lekarza prywatnego częściej preferują mieszkańcy dużych i średnich miast niż małych czy wsi, respondenci z wykształceniem średnim i wyższym, znajdujący się w dobrej sytuacji materialnej. Spośród grup społeczno-zawodowych usługi prywatne najczęściej poleciliby uczniowie i studenci, pracownicy umysłowi niższego szczebla oraz prywatni przedsiębiorcy i pracownicy fizyczno-umysłowi; nieco rzadziej - przedstawiciele kadry kierowniczej i inteligencji, gospodynie domowe.

O pewnej zmianie nastawienia do państwowej służby zdrowia - wzroście pozytywnych opinii o niej - mówiliśmy wcześniej. Trzeba jednak podkreślić, że nie wiąże się to z przyrostem negatywnych ocen prywatnych usług, przeciwnie - wyniki badań wskazują, że większą przewagę zyskuje sektor prywatny. Wydaje się, że bardziej powszechna stała się przede wszystkim świadomość ograniczonych (ze względu na koszty) możliwości korzystania z prywatnych usług i w większym stopniu docenia się bezpłatne świadczenia państwowej służby zdrowia.

A N E K S

PODZIAŁ NA REGIONY W BADANIACH CBOS

1. Region północny:

09 woj. elbląskie
10 woj. gdańskie
17 woj. koszalińskie
26 woj. olsztyńskie
39 woj. słupskie
41 woj. szczecińskie

2. Region zachodni:

11 woj. gorzowskie
12 woj. jeleniogórskie
20 woj. legnickie
45 woj. wałbrzyskie
47 woj. wrocławskie
49 woj. zielonogórskie

3. Region środkowozachodni:

05 woj. bydgoskie
13 woj. kaliskie
16 woj. konińskie
21 woj. leszczyńskie
29 woj. piłskie
32 woj. poznańskie
44 woj. toruńskie
46 woj. wrocławskie

4. Region środkowy:

01 woj. warszawskie
07 woj. ciechanowskie
24 woj. łódzkie
30 woj. piotrkowskie
31 woj. płockie
34 woj. radomskie
37 woj. sieradzkie
38 woj. skierniewickie

5. Region wschodni:

02 woj. białkopodlaskie
03 woj. białostockie
06 woj. chełmskie
22 woj. lubelskie
23 woj. łomżyńskie
28 woj. ostrołęckie
36 woj. siedleckie
40 woj. suwalskie
48 woj. zamojskie

6. Region południowo-wschodni:

15 woj. kieleckie
18 woj. krakowskie
19 woj. krośnieńskie
25 woj. nowosądeckie
33 woj. przemyskie
35 woj. rzeszowskie
42 woj. tarnobrzeskie
43 woj. tarnowskie

7. Region południowo-zachodni:

04 woj. bielskie
08 woj. częstochowskie
14 woj. katowickie
27 woj. opolskie

Tabela 1. Jak Pan(i) ogólnie ocenia funkcjonowanie państwowej służby zdrowia w Polsce?

	(%)			
	Dobrze	Źle	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	41	52	7	1123
Płeć				
Meżczyźni	41	53	7	532
Kobiety	42	50	8	591
Wiek				
do 24 lat	38	54	7	156
25-34	36	59	6	199
35-44	36	61	3	232
45-54	44	51	5	206
55-64	48	44	8	141
65 lat i więcej	48	36	16	188
Miejsce zamieszkania				
Wieś	50	39	11	422
Miasto do 20 tys.	39	57	4	134
od 21 do 100 tys.	41	54	6	206
101-500 tys.	33	62	6	227
501 tys. i więcej mieszk.	32	62	6	132
Region				
Północny	35	59	6	106
Zachodni	38	55	7	121
Środkowozachodni	41	50	9	172
Środkowy	32	60	8	223
Wschodni	44	44	12	134
Południowo-wschodni	51	42	7	179
Południowo-zachodni	46	49	5	188
Wykształcenie				
Podstawowe	54	36	10	358
Zasadnicze zawodowe	47	46	7	301
Średnie	29	65	6	353
Wyższe	24	70	6	111
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	32	61	7	82
Prac. umysł. niż. szczebla	29	68	2	103
Pracownicy fiz. - umysł.	31	67	3	69
Robotnicy wykwalifikowani	35	61	4	96
Robotnicy niewykwalifik.	41	52	6	70
Rolnicy	51	41	8	75
Prywatni przedsiębiorcy	20	75	5	46
Bierni zawodowo				
Renciści	50	42	8	156
Emeryci	47	40	14	197
Uczniowie i studenci	30	70	0	70
Bezrobotni	58	31	11	99
Gospodynie domowe i inni	43	46	11	60
Pracujący poza rolnictwem				
Sfera budżetowa	38	57	5	127
Sektor państwowy	34	57	9	118
Sektor prywatny	31	66	3	249
Spółdzielczość	30	66	4	20
Dochody na jedną osobę				
Poniżej 200 zł	58	34	9	217
201 - 325	38	58	4	203
326 - 449	47	51	2	185
450 - 599	33	60	7	128
Powyżej 599 zł	33	59	8	198
Ocena własnych war. mater.				
Źle	43	49	8	335
Średnie	42	50	8	506
Dobre	37	57	5	281
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	50	45	6	62
Raz w tygodniu	45	48	8	584
Kilka razy w miesiącu	41	54	5	159
Kilka razy w roku	33	62	6	217
W ogóle nie uczestniczy	34	51	15	100
Poglądy polityczne				
Lewica	37	59	4	219
Centrum	40	53	7	274
Prawica	41	53	6	387
Trudno powiedzieć	46	40	14	242

Tabela 2. Jaka część lekarzy, Pana(i) zdaniem, bierze pieniądze i prezenty za opiekę i usługi medyczne, które oficjalnie są bezpłatne?

(%)

	Nikt lub tyl- ko nieliczni	Mniej wię- cej połowa	Większość lub wszyscy	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	14	18	57	11	1123
Płeć					
Mężczyźni	15	17	60	7	532
Kobiety	13	19	53	15	591
Wiek					
do 24 lat	7	12	77	4	156
25-34	11	16	69	4	199
35-44	11	21	63	5	232
45-54	21	21	50	9	206
55-64	19	21	46	15	141
65 lat i więcej	16	16	34	34	188
Miejsce zamieszkania					
Wieś	13	18	54	15	422
Miasto do 20 tys.	12	17	58	13	134
od 21 do 100 tys.	15	19	60	6	206
101-500 tys.	16	17	58	8	227
501 tys. i więcej mieszk.	14	21	55	10	132
Region					
Północny	17	20	54	9	106
Zachodni	17	24	50	10	121
Środkowozachodni	19	17	52	12	172
Środkowy	12	20	58	10	223
Wschodni	9	17	59	15	134
Południowo-wschodni	12	16	56	17	179
Południowo-zachodni	15	15	64	6	188
Wykształcenie					
Podstawowe	16	17	44	22	358
Zasadnicze zawodowe	15	19	60	6	301
Średnie	12	15	66	6	353
Wyższe	12	25	57	6	111
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	13	24	60	2	82
Prac. umysł. niż. szczebla	12	12	70	5	103
Pracownicy fiz.- umysł.	11	13	71	4	69
Robotnicy wykwalifikowani	15	20	64	1	96
Robotnicy niewykwalifik.	8	10	74	8	70
Rolnicy	14	14	64	8	75
Prywatni przedsiębiorcy	9	15	73	3	46
Bierni zawodowo					
Renciści	19	20	36	25	156
Emeryci	16	21	38	25	197
Uczniowie i studenci	8	13	75	4	70
Bezrobotni	15	21	56	7	99
Gospodynie domowe i inni	18	27	49	7	60
Pracujący poza rolnictwem					
Sfera budżetowa	15	21	59	5	127
Sektor państwowy	15	15	68	2	118
Sektor prywatny	11	17	68	4	249
Spółdzielczość	6	23	61	10	20
Dochody na jedną osobę					
Poniżej 200 zł	20	18	54	8	217
201 - 325	12	18	58	12	203
326 - 449	13	16	60	11	185
450 - 599	17	16	60	7	128
Powyżej 599 zł	14	19	57	11	198
Ocena własnych war. mater.					
Złe	13	20	56	11	335
Średnie	16	17	54	12	506
Dobre	12	17	61	9	281
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	21	24	50	6	62
Raz w tygodniu	16	17	55	13	584
Kilka razy w miesiącu	12	24	53	11	159
Kilka razy w roku	11	12	69	8	217
W ogóle nie uczestniczy	12	26	51	10	100
Poglądy polityczne					
Lewica	14	20	60	6	219
Centrum	14	15	62	9	274
Prawica	16	20	57	7	387
Trudno powiedzieć	12	17	46	25	242

Tabela 3. Jaka część pacjentów, Pana(i) zdaniem, daje pieniądze i prezenty za opiekę i usługi medyczne, które oficjalnie są bezpłatne?

(%)

	Tylko nieliczni	Mniej więcej połowa	Większość lub wszyscy	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	13	23	53	11	1123
Płeć					
Mężczyźni	13	23	56	9	532
Kobiety	14	23	50	12	591
Wiek					
do 24 lat	8	29	60	3	156
25-34	13	19	63	5	199
35-44	13	22	62	3	232
45-54	16	27	48	9	206
55-64	14	27	47	12	141
65 lat i więcej	16	15	36	32	188
Miejsce zamieszkania					
Wieś	16	22	48	14	422
Miasto do 20 tys.	10	27	53	10	134
od 21 do 100 tys.	14	22	55	9	206
101-500 tys.	15	25	51	9	227
501 tys. i więcej mieszk.	6	19	68	6	132
Region					
Północny	24	29	40	8	106
Zachodni	13	32	48	8	121
Środkowozachodni	19	23	44	14	172
Środkowy	8	23	60	9	223
Wschodni	14	13	57	17	134
Południowo-wschodni	13	22	54	12	179
Południowo-zachodni	10	22	61	7	188
Wykształcenie					
Podstawowe	17	22	40	21	358
Zasadnicze zawodowe	16	24	53	7	301
Średnie	10	22	62	6	353
Wyższe	6	26	64	3	111
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	9	23	67	2	82
Prac. umysł. niż. szczebla	9	22	64	5	103
Pracownicy fiz.- umysł.	12	21	61	5	69
Robotnicy wykwalifikowani	13	29	58	0	96
Robotnicy niewykwalifik.	17	15	59	9	70
Rolnicy	15	20	52	12	75
Prywatni przedsiębiorcy	4	26	65	5	46
Bierni zawodowo					
Renciści	15	22	42	21	156
Emeryci	17	19	41	23	197
Uczniowie i studenci	8	32	57	2	70
Bezrobotni	20	22	50	9	99
Gospodynie domowe i inni	14	31	50	5	60
Pracujący poza rolnictwem					
Sfera budżetowa	13	23	59	4	127
Sektor państwowy	8	26	62	4	118
Sektor prywatny	10	21	64	4	249
Spółdzielczość	21	30	39	10	20
Dochody na jedną osobę					
Poniżej 200 zł	19	33	42	7	217
201 - 325	13	17	59	11	203
326 - 449	14	22	53	10	185
450 - 599	14	25	53	8	128
Powyżej 599 zł	10	25	58	8	198
Ocena własnych war. mater.					
Złe	13	26	52	9	335
Średnie	15	22	50	12	506
Dobre	11	20	60	9	281
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	14	26	53	8	62
Raz w tygodniu	14	21	55	11	584
Kilka razy w miesiącu	17	28	42	13	159
Kilka razy w roku	12	23	55	9	217
W ogóle nie uczestniczy	9	26	56	9	100
Poglądy polityczne					
Lewica	13	21	61	5	219
Centrum	12	25	57	6	274
Prawica	15	25	54	6	387
Trudno powiedzieć	13	19	40	28	242

Tabela 4. Czy, Pana(i) zdaniem, rząd dostatecznie stara się o to, by służba zdrowia dobrze funkcjonowała?

(%)

	Tak	Nie	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	19	71	10	1123
Płeć				
Mezycyżni	20	72	8	532
Kobiety	17	71	12	591
Wiek				
do 24 lat	23	68	9	156
25-34	15	77	8	199
35-44	14	81	4	232
45-54	18	77	5	206
55-64	19	73	8	141
65 lat i więcej	23	50	27	188
Miejsce zamieszkania				
Wieś	27	60	14	422
Miasto do 20 tys.	12	83	5	134
od 21 do 100 tys.	16	73	11	206
101-500 tys.	11	83	6	227
501 tys. i więcej mieszk.	16	77	8	132
Region				
Północny	16	77	7	106
Zachodni	20	72	8	121
Środkowozachodni	20	69	11	172
Środkowy	20	72	8	223
Wschodni	22	65	13	134
Południowo-wschodni	18	70	12	179
Południowo-zachodni	14	77	9	188
Wykształcenie				
Podstawowe	24	56	20	358
Zasadnicze zawodowe	22	73	5	301
Średnie	12	81	6	353
Wyższe	11	85	4	111
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	10	86	4	82
Prac. umysł. niż. szczebla	10	88	2	103
Pracownicy fiz. - umysł.	20	75	4	69
Robotnicy wykwalifikowani	17	77	6	96
Robotnicy niewykwalifik.	15	73	13	70
Rolnicy	21	70	9	75
Prywatni przedsiębiorcy	12	78	9	46
Bierni zawodowo				
Renciści	21	62	18	156
Emeryci	25	59	16	197
Uczniowie i studenci	18	78	4	70
Bezrobotni	22	65	13	99
Gospodynie domowe i inni	22	73	5	60
Pracujący poza rolnictwem				
Sfera budżetowa	13	82	5	127
Sektor państwowy	13	80	7	118
Sektor prywatny	13	81	6	249
Spółdzielczość	21	75	4	20
Dochody na jedną osobę				
Poniżej 200 zł	25	67	8	217
201 - 325	16	78	7	203
326 - 449	22	67	11	185
450 - 599	15	75	10	128
Powyżej 599 zł	16	76	8	198
Ocena własnych war. mater.				
Złe	18	73	10	335
Średnie	18	70	11	506
Dobre	20	72	8	281
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	28	67	6	62
Raz w tygodniu	20	69	11	584
Kilka razy w miesiącu	17	74	9	159
Kilka razy w roku	16	78	6	217
W ogóle nie uczestniczy	13	72	15	100
Poglądy polityczne				
Lewica	15	81	4	219
Centrum	14	77	8	274
Prawica	22	71	7	387
Trudno powiedzieć	21	58	22	242

Tabela 5. Jaki jest, ogólnie rzecz biorąc, Pana(i) stosunek do strajków i protestów organizowanych przez pracowników służby zdrowia? 1 - Popieram je; 2 - Odnoszę się do nich obojętnie; 3 - Potępiam je;

(%)

	1	2	3	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	35	22	34	9	1123
Płeć					
Mężczyźni	35	23	35	7	531
Kobiety	35	22	34	10	591
Wiek					
do 24 lat	39	30	30	2	156
25-34	39	24	24	12	199
35-44	34	24	34	8	231
45-54	39	23	33	5	206
55-64	35	16	41	8	141
65 lat i więcej	23	16	45	15	188
Miejsce zamieszkania					
Wieś	28	22	37	13	422
Miasto do 20 tys.	29	31	30	10	134
od 21 do 100 tys.	34	18	43	5	206
101-500 tys.	42	23	31	4	226
501 tys.i więcej mieszk.	52	21	23	4	132
Region					
Północny	45	22	24	10	106
Zachodni	39	22	33	6	121
Środkowozachodni	36	19	35	10	172
Środkowy	35	24	34	7	223
Wschodni	27	30	34	9	134
Południowo-wschodni	28	20	34	14	179
Południowo-zachodni	37	21	38	4	188
Wykształcenie					
Podstawowe	28	23	36	13	358
Zasadnicze zawodowe	36	25	35	5	301
Średnie	39	20	33	7	353
Wyższe	40	20	32	8	110
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	51	17	23	10	81
Prac. umysł.niż.szczebla	45	21	29	5	103
Pracownicy fiz.- umysł.	45	14	33	8	69
Robotnicy wykwalifikowani	36	21	33	9	96
Robotnicy niewykwalifik.	27	39	30	4	70
Rolnicy	25	25	37	13	75
Prywatni przedsiębiorcy	28	23	46	2	46
Bierni zawodowo					
Renciści	34	19	38	10	156
Emeryci	28	16	44	12	197
Uczniowie i studenci	46	26	26	2	70
Bezrobotni	34	25	30	10	99
Gospodynie domowe i inni	22	38	32	8	60
Pracujący poza rolnictwem					
Sfera budżetowa	53	20	22	4	126
Sektor państwowy	32	19	36	13	118
Sektor prywatny	37	25	34	4	249
Spółdzielczość	33	17	43	8	20
Dochody na jedną osobę					
Poniżej 200 zł	26	27	41	6	217
201 - 325	41	19	31	10	203
326 - 449	32	22	40	6	185
450 - 599	41	21	34	4	128
Powyżej 599 zł	41	18	34	8	198
Ocena własnych war. mater.					
Złe	28	21	43	8	335
Średnie	35	24	31	9	506
Dobre	42	21	30	7	280
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	35	14	50	1	62
Raz w tygodniu	33	23	35	9	584
Kilka razy w miesiącu	32	25	32	11	159
Kilka razy w roku	39	20	35	7	217
W ogóle nie uczestniczy	40	28	22	9	100
Poglądy polityczne					
Lewica	34	22	42	3	219
Centrum	37	24	33	7	274
Prawica	39	22	34	5	387
Trudno powiedzieć	26	22	31	21	242

Tabela 6. Czy gdyby ktoś z Pana(i) rodziny poważnie zachorował, to radził(a)by mu Pan(i) udać się: 1 - do lekarza w państwowej przychodni; 2 - do lekarza prywatnego

(%)

	1	2	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	33	56	11	1123
Płeć				
Mężczyźni	38	51	11	532
Kobiety	29	61	10	591
Wiek				
do 24 lat	25	69	6	156
25-34	22	74	4	199
35-44	25	65	10	232
45-54	37	51	12	206
55-64	45	45	10	141
65 lat i więcej	51	30	19	188
Miejsce zamieszkania				
Wieś	45	44	11	422
Miasto do 20 tys.	29	55	15	134
od 21 do 100 tys.	27	65	8	206
101-500 tys.	25	66	9	227
501 tys. i więcej mieszk.	25	65	10	132
Region				
Północny	23	67	9	106
Zachodni	28	59	13	121
Środkowozachodni	29	63	8	172
Środkowy	29	61	10	223
Wschodni	35	52	12	134
Południowo-wschodni	44	44	11	179
Południowo-zachodni	39	51	10	188
Wykształcenie				
Podstawowe	46	41	13	358
Zasadnicze zawodowe	36	53	10	301
Średnie	19	72	9	353
Wyższe	29	64	7	111
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	26	67	7	82
Prac.umysł.niż.szczebła	19	76	5	103
Pracownicy fiz.- umysł.	20	70	10	69
Robotnicy wykwalifikowani	34	52	15	96
Robotnicy niewykwalifik.	33	57	10	70
Rolnicy	46	48	6	75
Prywatni przedsiębiorcy	17	72	12	46
Bierni zawodowo				
Renciści	48	38	13	156
Emeryci	45	40	15	197
Uczniowie i studenci	13	81	6	70
Bezrobotni	33	58	9	99
Gospodynie domowe i inni	27	66	7	60
Pracujący poza rolnictwem				
Sfera budżetowa	30	63	7	127
Sektor państwowy	29	58	13	118
Sektor prywatny	24	66	9	249
Spółdzielczość	18	66	16	20
Dochody na jedną osobę				
Poniżej 200 zł	47	46	7	217
201 - 325	31	56	13	203
326 - 449	32	57	10	185
450 - 599	28	63	10	128
Powyżej 599 zł	26	65	10	198
Ocena własnych war. mater.				
Złe	39	47	14	335
Średnie	36	53	11	506
Dobre	22	73	5	281
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	38	55	8	62
Raz w tygodniu	35	54	11	584
Kilka razy w miesiącu	32	60	8	159
Kilka razy w roku	30	60	9	217
W ogóle nie uczestniczy	32	55	13	100
Poglądy polityczne				
Lewica	31	58	11	219
Centrum	39	55	5	274
Prawica	31	60	9	387
Trudno powiedzieć	33	49	17	242